

Aan: Mw. drs. W.R.C. Sterk,
minister van Langdurige Zorg, Jeugd en Sport

Ons kenmerk: 13032026 MG/AL

Onderwerp: Samen aan de slag; wij doen mee

Datum: 13 maart 2026

Geachte mevrouw Sterk,

De Raad van Ouderen (RvO) heeft kennisgenomen van het regeerakkoord en wil graag partner zijn in het realiseren hiervan. Wij zijn een onafhankelijk adviesorgaan dat u, als minister van VWS, gevraagd en ongevraagd adviseert over beleid dat ouderen raakt.

De RvO zet zich in voor een positief, realistisch beeld over ouderen. Dat uit zich in twee kernpunten: beeldvorming en participatie. Onze toegevoegde waarde is dat wij als ervaringsdeskundigen dicht bij de doelgroep staan, knelpunten kunnen signaleren en meedenken. Wij reiken het kabinet dan ook de hand om samen te werken en vragen aandacht voor wat, naar onze mening, nodig is om het regeerakkoord een stap verder te brengen. Wat ons betreft is het:

Samen aan de slag, wij doen mee

Regeerakkoord

In het regeerakkoord passeren veel maatregelen de revue. In sommige beleidsintenties, zoals preventie en de zorgzame samenleving, kan de RvO zich zeker vinden en andere wat minder. De RvO heeft het akkoord naast haar eerder uitgebrachte adviezen gelegd en constateert dat het voorgenomen regeringsbeleid voor de sectoren Wonen, Zorg en Welzijn te weinig in onderlinge samenhang wordt vormgegeven. Het regeerakkoord spreekt over *de zorgzame buurt*. De RvO deelt dit perspectief, maar wijst erop dat de *zorgzame buurt* aan een aantal randvoorwaarden moet voldoen en een integrale aanpak vereist:

- Er zijn levensloopbestendige woningen nodig om ouderen langer zelfstandig in een eigen huis te laten wonen.
- Voor kwetsbare ouderen is een beschutte woonvorm met privacy, behoud van eigen regie en autonomie en passende voorzieningen noodzakelijk.
- Het gezondheidscentrum (huisarts + wijkverpleging), het buurthuis en de winkels moeten voor ouderen toegankelijk en bereikbaar zijn.
- Voor het welzijn van ouderen en voor integratie in de buurt is een buurthuis (= huiskamer van de buurt) met dagelijks een activiteitenprogramma, mede gericht op inwoners met een Wmo/Wlz-indicatie die thuis verblijven noodzakelijk.
- Actieve participatie van (oudere) inwoners bij het vormgeven van beleid en uitvoering is een randvoorwaarde voor succes.

Een zorgzame buurt ingericht volgens deze randvoorwaarden geeft vrijwilligers – vaak ouderen - de ondersteuning die nodig is om vanuit de formele zorg de informele zorg te versterken.

Dit vergt een geïntegreerde aanpak vanuit meerdere beleidsportefeuilles zowel op landelijk – als op gemeentelijk niveau. Een samenhangende visie op deze onderwerpen en op de zorgzame samenleving wordt dan ook gemist.

Advies

De RvO signaleert dat ouderen in beleid en in de publieke discussie nog te vaak worden gezien als zorgvrager en kostenpost. Daardoor wordt voorbijgegaan aan de diversiteit onder ouderen en wordt hun maatschappelijke bijdrage als vrijwilliger, mantelzorger en actieve burger te weinig gezien. Participatie van (oudere) inwoners blijft veelal beperkt tot consultatie achteraf. Dat is jammer. Immers de bijdrage die van (oudere) inwoners gevraagd wordt om de zorgsamenleving vorm te gaan geven is van groot belang en vraagt om volwaardige deelname bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid. De samenhang tussen Wonen, Zorg en Welzijn komt verder als de samenwerking tussen partijen en betrokkenen niet langer alleen afhankelijk is van goede voornemens, maar daadwerkelijk wordt gerealiseerd. De volgende punten geeft de RvO u in overweging:

Ga voor de lange termijn

Beleid voor een zorgzame samenleving vraagt om een lange termijn. Waar staan we in 2032? Neem partijen hierin mee. Dat zorgt voor breed-ondersteunde afspraken en draagvlak.

Organiseer samenwerking en doorzettingsmacht binnen landelijke afspraken

Stimuleer, faciliteer, financier, neem waar nodig de regie en beleg doorzettingsmacht. Koppel subsidies vanuit het Rijk aan afspraken op regionaal en gemeentelijk niveau. In het Regeerakkoord de volgende relevante maatregelen genoemd:

- Jaarlijks 1 miljard voor bouw van betaalbare woningen;
- Een gemeenschapsfonds voor o.a. initiatieven voor zorgzame wijken;
- Subsidie voor versterken van wijken en buurten;
- Tegemoetkoming zorgkosten chronisch zieken via gemeenten;
- Uitvoeren van de afspraken uit het AZWA;
- Bestuurlijk akkoord Wlz met daarin het scheiden van wonen en zorg;
- Huishoudelijke hulp uit de Wmo, maar wel een vangnet via de gemeenten.

Als deze middelen door gemeenten, zorgverzekeraars en zorgkantoren in goed samenspel worden ingezet, zal dit het effect van deze maatregelen versterken. Dat vraagt om een goede samenwerking van alle partners en gezamenlijke afspraken over:

- Het aandeel van woonvormen voor ouderen resp. levensloopbestendige woningen in regionale woonagenda's;
- Gemeenschappelijke uitgangspunten voor de ondersteuning van chronisch zieken en voor Wmo-hulp;
- Voldoende capaciteit in elke wijk voor huisartsenzorg, wijkverpleging, buurthuizen, e.d.;
- Prikkels om de samenwerking tussen gemeenten, zorgverzekeraars, zorgkantoren en andere organisaties te bevorderen;
- Participatie van (oudere) inwoners bij plannen voor zorgzame buurten.

De RvO adviseert om de bestuurlijke akkoorden hierover niet te beperken tot de zorg, maar om met VNG/gemeenten en de zorgsector in één bestuurlijk akkoord tot afspraken te komen over de (gekwantificeerde) beleidsdoelstellingen, het tijdpad en de bestuurlijke rolverdeling. Koppel het pakket van maatregelen en subsidies aan de afspraken uit het Regeerakkoord.

Wees transparant over wat, vanuit de visie, op de lange- en de korte termijn bereikt kan worden, wie welke rol daarin heeft, wat geboden kan worden en wat van wie wordt verwacht. Zo kunnen inwoners en partners worden meegenomen.

Het beleggen van doorzettingsmacht is bij domeinoverstijgende samenwerking iets dat nu ontbreekt. De schaal van samenwerkingsverbanden wijkt soms af van reeds bestaande verbanden waardoor de verhoudingen tussen partners anders kan komen te liggen en samenwerking en doelmatige besluitvorming vaak ver weg is. Zo kent de Wlz 31 verschillende zorgkantoorregio's, een schaalgrootte die in een groot aantal regio's afwijkt van de gemeentelijke samenwerkingsverbanden.

Sluit niet uit, maar sluit aan

Wees zuinig op mantelzorg en vrijwilligers en voorkom toenemende druk. Wees inclusief en neem participatie serieus. Iedereen telt mee en is nodig. Veranker (ouderen)participatie en voer een impacttoets in bij nieuw beleid. Dat laatste is nodig omdat afzonderlijke maatregelen, als het gaat om toeslagen en eigen bijdragen, zorgen voor cumulatie en kostenstapeling.

Stimuleer ook werkgevers om een bijdrage te leveren. Zij kunnen een belangrijke rol vervullen bij het stimuleren van hun medewerkers om maatschappelijk actief te zijn en vrijwilligerswerk te gaan doen. Bij de overgang van werk naar pensioen kunnen zowel een flexibele AOW, als afspraken met sociale partners binnen cao's hieraan bijdragen.

Borging

Veel ontwikkelingen worden gestimuleerd met subsidies. Hierin schuilt het gevaar dat, als de subsidie stopt, ook de verdere ontwikkeling stopt. Om dit te voorkomen is borging noodzakelijk en hierbij zijn meerdere partijen betrokken op meerdere niveaus.

Landelijk

Binnen ministeries en tussen ministeries onderling. Op VWS zijn nu twee ministers waarbij de één gaat over Langdurige Zorg, Jeugd en Sport en de ander over Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Twee werkgebieden die aanvullend zijn aan elkaar. Neem, waar nodig, regie en zorg voor doorzettingsmacht. Hierbij kan een overweging zijn om in het Kabinet één coördinerend bewindspersoon aan te wijzen voor ouderenzorg. Zorg voor verbinding met de partners die het beleid landelijk, regionaal of lokaal gaan realiseren. Denk hierbij aan de andere ministeries, de VNG, Zorgverzekeraars Nederland en de partners die elkaar binnen regio's al hebben gevonden.

Regionaal

Op regionaal niveau zijn in de afgelopen jaren, mede door subsidies vanuit IZA, GALA, SPUK en AZWA veel samenwerkingsverbanden ontstaan. Zorgverzekeraars, zorgkantoren, gemeenten, GGD'en, zorgaanbieders, welzijnsorganisaties en woningcorporaties zoeken elkaar op. Zij kunnen die samenwerking verder verdiepen in heldere uitvoeringsplannen. Ook hier is het organiseren van doorzettingsmacht van belang om voortgang te bevorderen.

Lokaal

Bij gemeenten komen steeds meer uitvoeringstaken te liggen en de verwachtingen daarbij zijn hoog gespannen. Voor de uitvoering maakt de gemeente vervolgens afspraken met partners. Hierbij gaat het om welzijnsorganisaties, huisartsen, zorgaanbieders, woningcorporaties, verenigingen etc. Ook hier is, naast aandacht voor continuïteit, bekendheid en kennis, het behalen van resultaten en borging van belang. Aandacht voor zorgzame wijken en het maken van wijkuitvoeringsplannen kan zowel

partners als inwoners aan elkaar verbinden. De Wet versterking participatie beoogt de participatie van inwoners te versterken op decentraal niveau. Actief betrekken en betrokken houden van partners en (oudere) inwoners vraagt om inspanning van alle partijen. *Dat zal ook nodig zijn om ervoor te zorgen dat er aandacht blijft voor acute situaties en om te voorkomen dat mensen tussen wal en schip vallen.*

Individueel

Er zijn veel inwoners die zich inzetten in de samenleving. Als vrijwilliger, als mantelzorger en op heel veel verschillende terreinen. Denk hierbij aan sport, cultuur, het buurthuis, schuldhulpverlening, natuurbehoud etc. Ook zijn inwoners verbonden aan landelijke of regionale organisaties. Zij zijn lid van een belangenbehartiger als een vakbond, seniorenorganisatie of aangesloten bij een (coöperatieve) zorgorganisatie. Zij vormen, samen met professionals, de ruggengraat onder de zorgzame samenleving. Positieve aandacht zorgt voor meer betrokkenheid. Maar dat niet alleen. Als inwoners, waaronder de ouderen, willen dat er rekening met ze wordt gehouden dan zullen ze op alle niveaus moeten meedenken en hun stem laten horen. Het bevorderen van die wederkerigheid vraagt ook van de RvO alle aandacht. De RvO heeft, met haar verankering in de regio's, een brede achterban die ze nog nauwer zal gaan betrekken bij haar advisering.

Tenslotte

Toekomstbestendig ouderenbeleid vraagt om realistische beeldvorming, betekenisvolle participatie en een samenhangende benadering van wonen, zorg en welzijn. Dat vergt hervorming van de zorg, aanpassing van wetgeving en financiering en afspraken tussen de betrokken partijen.

Het vorige kabinet kondigde het in haar regeerprogramma al aan en in het huidige Regeerakkoord is het instellen van de Staatscommissie Zorg opnieuw genoemd. Zij moet, voor de langere termijn, aanbevelingen gaan doen over meer hervormingen voor een financieel houdbaar zorgstelsel als antwoord op de toekomstige vergrijzing en personeelskrapte. De RvO acht het van belang dat ook ouderen, die vanuit het eigen perspectief adviseren, zitting nemen in de Staatscommissie. De RvO zal u graag met nadere adviezen bijstaan.

Met vriendelijke groet, namens de Raad van Ouderen,

Anja J.M.H. Laeven, voorzitter Raad van Ouderen